

OBSAH

PREDHOVOR 8

I. HISTÓRIA

Ludovít HARAKSIM, „Zlatý vek“ biskupa A. Bačinského a obrodenského obdobia A. Duchnoviča – dve epochy dejín Rusínov. 10

Ferdinand ULIČNÝ, Rusíni v Zemplínskej župe od 14. do 18. storočia 37

Степан Віднянський – Олена Черв’якова, Штурівці та Україна (з історії словацько-українських зв’язків періоду національно-культурного відродження слов’янських народів середини XIX ст.) 52

Peter ŠVORC, Stanovenie hranice medzi Slovenskom a Podkarpatskou Rusou po vzniku ČSR ako etnický a štátoprávny problém 69

Lubica HARBUEOVÁ, K niektorým aspektom pôsobenia ukrajinskej emigrácie na Slovensku v medzivojnovom období 88

Róbert LETZ, Postavenie gréckokatolíkov slovenskej národnosti v rokoch 1918–1950 101

Michal DANILÁK, Styky východného Slovenska a Zakarpatska v rokoch 1945–1990 119

Stanislav KONEČNÝ, Rusíni/Ukrajinci ako fenomén slovenskej politiky 132

Štefan KRUŠKO, Informácia o činnosti Koordináčného výboru reoptantov 149

II. JAZYKOVEDA

- Ján DORUČA**, Slovensko–rusínsko–ukrajinské vzťahy na úrovni nárečí a spisovných jazykov 152
- Štefan LIPTÁK**, O lexikálnych prevzatiach v reči Slovákov na Zakarpatskej Ukrajine 161
- Ladislav BARTKO**, Odras slovensko-ukrajinských jazykových kontaktov v toponymii zakarpatských Slovákov 169
- Наталія Й. ДЗЕНДЕЛІВСЬКА**, Результати українсько-словацької інтерференції в словацьких говорах 182
- Vasil' JABUR**, Rusínsky jazyk na Slovensku (stav po kodifikácii a perspektívy rozvoja) 190
- Иштван УДВАРИ**, Лексические хунгаризмы в книге Павла Чучки *Вичурки по-баранинськи* 206

III. RELIGIONISTIKA A KULTUROLÓGIA

- Peter ŽEŇUCH**, Cirkevná slovančina v bohoslužobnej praxi Slovákov byzantsko-slovanského obradu na východnom Slovensku 231
- Jozef PAVLOVIČ**, Nomina sacra v cirkevnoslovanských bohoslužobných textoch 275
- Cyril VASIL**, Gréckokatolícke liturgické knihy a normy – prostriedok jednoty a príležitosť na konfrontáciu jednotlivých národných a cirkevných spoločenstiev 285
- Elena KRASNOVSKÁ**, Prvý slovenský preklad Biblie a náboženská spisba na Slovensku v 18. storočí 313
- Dieter STERN**, Відносини набожних пісень до літургії у східних слов'ян в XVII–XVIII стст. 321

- Юрій ЯСІНОВСЬКИЙ**, Нотні Ірмолої Східної Словаччини та Закарпаття як пам'ятки українського церковного співу 331
- Юрій МЕДВЕДИК**, Пижньо-тварожський співаник середини 30-тих років XVIII ст.: його місце в українській духовно-кантової культурі та рукописній традиції жанру 350
- Jozef ŠELEPEC**, Ján Kollár na ukrajinskej pôde 370
- Peter KÁŠA**, Podkarpatské etniká v prózach a reportážach Ivana Olbrachta 379

Autori príspevkov v abecednom poradí

- Doc. PhDr. Ladislav BARTKO, CSc.
Filozofická fakulta Prešovskej univerzity
Олена Черв'якова, к. і. н.
Інститут історії НАНУ Київ
Univ. prof. PhDr. Michal Damiák, CSc.
Filozofická fakulta Prešovskej univerzity
Univ. prof. PhDr. Ján DORUČA, DrSc.
Slavistický kabinet SAV Bratislava
Доп. Наталія Дзенделівська, к. ф. н.
Ужгородський державний університет
PhDr. Ludovít Haraksim, CSc.
Historický ústav SAV Bratislava
PhDr. Lúbia Harbulova, CSc.
Filozofická fakulta Prešovskej univerzity
Doc. PhDr. Vasil' Jabur, CSc.
Rusínske oddelenie Ústavu národnostných štúdií a cudzích jazykov Prešovskej univerzity
Проф. Др. Юрій Ясіновський
Інститут українознавства НАНУ Львів
PhDr. Peter Káša, CSc.
Filozofická fakulta Prešovskej univerzity
PhDr. Stanislav Konečný, CSc.
Spoločenskovedný ústav SAV Košice
PhDr. Elena Krasnovská, CSc.
Slavistický kabinet SAV Bratislava
Štefan Kruško
Koordinujúci výbor reopantov Prešov
- Doc. PhDr. Robert Letz, PhD.
Pedagogická fakulta UK Bratislava
PhDr. Štefan Lipták, CSc.
Slavistický kabinet SAV Bratislava
Доп. Др. Юрій Медведик
Петаровичині університет Дрогобич
Doc. PaedDr. Jozef Pavlovič, CSc.
Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity
Dr. Dieter Stern
Patristische Kommission der Akademie der Wissenschaften von Nordrhein-Westfalen
PhDr. Jozef Šelepec
Filozofická fakulta Prešovskej univerzity
Doc. PhDr. Peter Svorec, CSc.
Filozofická fakulta Prešovskej univerzity
Univ. prof. Dr. István Udvari
Vysoká škola pedagogická Nyiregyháza
Univ. prof. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc.
Filozofická fakulta Prešovskej univerzity
Doc. ThDr. Cyril Vasil SJ
Pontificio Istituto Orientale Rom
Проф. Др. Степан Віднянський, др. і. н.
Інститут історії НАНУ Київ
Mgr. Peter Žeňuch, CSc.
Slavistický kabinet SAV Bratislava

PREDHOVOR

5.–9. októbra 1999 sa v rekreačnom zariadení firmy *Kerko* na Zemplínskej širave konala medzinárodná interdisciplinárna vedecká konferencia *Slovensko-rusínsko-ukrajinské styky a vzťahy od obrodzenia po súčasnosť*, ktorú usporiadal Slavistický kabinet SAV v súčinnosti s Maticou slovenskou a Cyrilo-metodskou spoločnosťou v Bratislave. Tematika konferencie súvisela s plnením cieľov projektu Slavistického kabinetu SAV *Slovensko-ukrajinské a slovensko-rusínske vzťahy v období národného obrodzenia* (VEGA 2/4009/99, vedúci projektu P. Žeňuch), čiastočne, v tematickom okruhu *Religionistika a kulturológia*, aj s projektom *Kamaldulský preklad Biblie z 18. storočia* (VEGA 2/4011/99). Tento tematický okruh bol súčasťou akcií, ktoré Matica slovenská (tu zastúpená svojím Jazykovým odborom) usporiadala v Roku kresťanskej kultúry 1999. Spolupráca Slavistického kabinetu SAV s Maticou slovenskou tak plodne pokračovala aj v roku 1999, za ťaživých okolností, ktoré na Maticu opäť raz doľahli.

Príspevky zborníka pripravené na publikovanie v podobe štúdií prinášajú výsledky výskumov dosiaľ málo preskúmaných oblastí slovensko-rusínskych a slovensko-ukrajinských vzťahov. Výsledky uvedených výskumov sa uverejňujú v čase, keď sa už nekladú mocenské či ideologické prekážky slobode vedeckého bádania, čo sa zreteľne odzrkadľuje aj v príspevkoch publikovaných v tomto zborníku.

Možno tu osobitne poukázať na výklady o špecifikách rusínskeho národnoobrodenského procesu (Ľ. Haraksim), o osobitostiach cirkevnej slovančiny používanej Slováckmi východného obradu (P. Žeňuch), o vzťahu viery a etnicity (R. Letz a ďalší autori

príspevkov nášho zborníka) a na mnohé ďalšie pozoruhodné výsledky výskumov našich i zahraničných bádateľov.

Príspevky tohto zborníka celkom iste prinášajú svoj vklad do osvetlenia otázok slovenského historicko-kultúrneho vývinu a jeho interetnických súvislostí. Je prirodzené, že ďalší výskum, v ktorom sa plánovito pokračuje aj pri riešení cieľov projektov Slavistického kabinetu SAV, prinesie nové poznatky do mozaiky obrazu slovenského historicko-kultúrneho vývinu v európskom západno-východnom kontexte.

Univ. prof. PhDr. Ján Doruľa, DrSc.
riaditeľ Slavistického kabinetu SAV
predseda Jazykového odboru MS